

a sensurilor mitico-rituale ale unor legende ca „Meșterul Manole”, sau „Miorița”. Mihai Coșnan face câteva considerații referitoare la construirea discursului mitologic, pe care îl analizează însă cu metode specifice lingviștilor, subliniind sistemul de semne prin care se face transferul de informație de la un palier la altul al unei civilizații, concludu-
nând că toate actele de cultură sunt acte de comunicație.

Deschideri metodologice în cercetarea literaturii și culturii orale, studiu semnat Ion Șeuleanu, recuperează perspectiva de abordare a fenomenului folcloric, a impactului cu antropologia culturală, cu semiotica și poetica. Dumitru Pop în studiul *Evenimentul politic în istoria folclorului*, sugerează că acesta „reprezintă un mod de existență și de activare a spiritului în interpretarea lumii”, ceea ce a contribuit la conturarea și nuanțarea panoramei generale, subliniind-o și nuanțând-o.

Maria și Ion Cuceu, în studiul intitulat *Un corpus al basmelor românești despre animale*, argumentează necesitatea organizării unui sistem de clasificare al basmelor, oprindu-se la cele cu animale, deoarece dezvăluie un univers tematic unitar. În continuare „Celebra polemică D. Caracostea — P. Caraman pe tema — Cântecului Gerului”, este completată cu noi documente, ce pun în lumină factorul „colectiv — folclorul”, oferind „date” neașteptat de exacte, relevând rolul de observator, a acestuia, în fața unui eveniment istoric, de către Iordan Datcu. Gabriela Vöö se ocupă de mutațiile estetice ale basmelor contemporane, subliniind accentul de comicizare, ce survine în urma schimbării concepției populare asupra genului, schimbare datorată decalajului existent între viața reală și cea a viselor. Istvan Almási, într-un studiu meticolos elaborat și documentat ne prezintă personalitatea lui Béla Vikár (1859 — 1945), acela care a fost inițiatorul metodei științifice de culegere a folclorului maghiar, acela care a fost primul din Europa,

ce a utilizat fonograful în înregistrarea muzicalității lui, reușind să adune un bogat material muzical din care s-au inspirat compozitorii Béla Bartók și Kodály Zoltán.

Hanni Markel și Virgiliu Florea dedică un studiu amănunțit personalității lui Hintz-Hintescu, autorul *Proverbelor românilor*, spirit complex, care, ca dovadă a „adâncii sale simpatii și considerații, pentru români și literatura lor”, și-a romanizat numele și nu a publicat decît în limba română. Contribuția Institutului Social Banat — Crișana, la cercetarea culturii populare, este dezvăluită într-un studiu semnat Andrei Negru și Emil Pop. Inedit este prezentat Simeon Florea Marian, printr-o scrisoare datată 20 octombrie 1879, adresată unui vechi coleg de la Ginnaziul Superior Românesc Grăniceresc din Năsăud, prin studiul semnat de Stelian Mindruț.

Nu ne vom opri la secțiunea intitulată SISTEMATICA, TIPOLOGICA deoarece lucrările cuprinse aici, ar merita o discuție separată cu muzicologi, ci vom aminti despre secțiunea următoare intitulată IN MEMORIAM, ce aduce un binemeritat omagiu unor personalități științifice, din domeniul folclorului, făcîndu-ne cunoscută activitatea și operele lăsate.

Capitolul următor intitulat NOTE, cuprinde un variat material informativ, începînd cu conferințe, bibliografii, sinteze, teze de doctorat, note despre manifestări ce s-au desfășurat în țară și străinătate, radiografiind activitatea cercetărilor ce au ca preocupare fundamentală folcloristica.

Privit ca importantă sursă de informare, capitolul intitulat RECENTZII, oferă specialiștilor, un bogat material rezumativ, textele selectate fiind semnate de personalități erudite.

Conceput unitar, „Anuarul Arhivei de Folclor”, VIII—XI, incintă și înștiințează în același timp, utilitatea apariției fiind de netăgăduit.

VALERIU BUTURĂ — EXEGET AL ETNOGRAFIEI ROMÂNEȘTI

Personalitatea lui Valeriu Butură (1910—1989), ne este bine cunoscută: cărțile și studiile sale, pagini de sinteză probatoare, precum — *Etnografia poporului român* (1978), *Enciclopedia de etnobotanică românească* (1979), *Străvechi mărturii de civilizație românească. Transilvania* (1989) — dovedesc cu prisosință adâncimile cercetării, precum și evaluările cantitative și calitative prospectate de marele etnograf român și aplicate metodic și în nobila muncă de muzeograf în cadrul Muzeului Etnologic al Transilvaniei din Cluj-Napoca.

Meticulos și exigent, informat în detaliu asupra domeniilor abordate, Valeriu Butură s-a definit, pe întregul parcurs al activității sale, ca un reprezentant remarcabil al Școlii sociologice românești. Ca om de carte, Valeriu Butură va dovedi, atît la catedra Universității din Cluj-Napoca, cât și la Muzeul Etnografic al Transilvaniei, „maxima rigoare, precizia și sobrietatea discursului, detectarea cauzalităților și a corelațiilor ce se stabilesc între faptele de cultură populară și, esențial, respectul pentru adevărul științific, tentația permanență de a-l releva ori măcar, atunci cînd operația se dovedește a fi mai delicată, de a izola cadrele de spiritualitate unde va trebui căutat de cercetările viitoare”, așa după cum ni-l înfățișează și cercetătorul Ion Șeuleanu.

Apariția cărții *Cultura spirituală românească* (Editura Minerva, București, 1992, 437 p.), reprezintă darurile lui Valeriu Butură de cercetător pasionat, de studiu întins pe parcursul unei întregi vieți de om. Lectura acestei „enciclopedii populare” se transformă într-o satisfacție de ansamblu, de incitare asupra sumarului lucrării, ce merită a fi consemnat aici: *Cultura materială și spirituală; Scurtă privire asupra componentelor culturii spirituale; Descîntece, farmece și vrăji;*

— MARINA MONORANU

Cerul și pământul în credințele populare românești; Așezările în credințe și obiceiuri; Obiceiuri din ciclul vieții; Ocupațiile în credințe și obiceiuri. Autorul cărții socotește deosebit de oportună identificarea și interpretarea vestigiilor „din viața spirituală a populațiilor care s-au succedat în spațiul carpato-danubiano-ponctic, din timpuri preistorice până în zilele noastre, deoarece credințele și practicile trebuie privite în perspectiva dezvoltării lor istorice și răspândirii lor spațiale”.

Cititorul, specialist sau nespecialist, interesat să cunoască volumul de informații topit în această carte, va fi surprins de polivalența bibliografiei însoțitoare.

Comentând și confruntându-și propriile observații cu conținutul unor lucrări de referință pentru cultura românească semnate de Dimitrie Cantemir, Samuil Micu, B. P. Hasdeu sau cu cele apărute la sfârșitul secolului trecut, datorate lui E. N. Voronca, T. Panfile, S. Fl. Marian, N. Densușianu, N. Cartoian, A. Gorovei și continuând cu cele din veacul nostru și datorate lui Ion Mușlea, Mircea Eliade, Romulus Vulcănescu, etnograful clujean și-a cules materialul documentar din straturile cele mai vechi ale culturii populare existente în spațiul românesc. Prin atenția deosebită ce a acordat-o vieții materiale și

spirituale românești, Valeriu Butură ne convinge că ansamblul dovezilor ce atestă continuitatea noastră pe aceste meleaguri se poate obține printr-un „examen complex”, de durată, ca și prin coroborarea cu diverse domenii de cercetare. Din acest punct de vedere, *Cultura spirituală românească* este rodul unei cercetări interdisciplinare: istorie, etnografie, folclor și, nu în ultimul rând, de clarificări etnomuzicologice (a se vedea colindele, cu notații muzicale, culese din localitatea Sălciua de Jos, județul Alba). „Prin demersul său — va conchide Jordan Datcu, îngrijitorul acestei cărți de erudiție — „Valeriu Butură demonstrează, cu consecvență, străvechimea, unitatea, statornicia autohtonilor pe teritoriul vechii Dacii, continuitatea de viață materială și spirituală a lor” (p. 7).

Parcurgând textul acestei cărți, cititorul mai beneficiază și de o bibliografie bogată, adusă „la zi”, pe care autorul o „strecoară” în structura volumului. Astfel, în locul citatelor, la care se putea apela copios, s-a preferat textul interpretat, redactat cu limpezime, încârcat de inedit și atractivitate. Și fiindcă ne-a interesat volumul de informații parcurs de autor, aflăm, de exemplu, că numai pentru elaborarea capitolului *Cerul și pământul în credințele poporului român*, respectiv — *cerul, soarele, luna, stelele, pămîn-*

tu — cu darurile sale: argila, sarea, fierul, aurul, argintul, aflate în interiorul pământului și cele de la suprafața sa, cum sînt apa, plantele, animalele, s-au reținut nu mai puțin de 488 referințe bibliografice.

Trebuie să menționăm faptul că, apariția volumului *Cultura spirituală românească* de Valeriu Butură, s-a datorat străduințelor folcloristului Jordan Datcu, care s-a dovedit un excelent editor, îndeplinind toate obligațiile ce decurgeau din programul cerut de editură. „Am făcut controlul notelor, cu zeci și zeci de cărți pe masă, cu numeroase publicații periodice, — se destăinuie Jordan Datcu în „Nota asupra ediției” — am asigurat corecturile, am scris o introducere la volum”. Și tot îngrijitorul ediției a insistat pentru realizarea unui tiraj „onorabil” în actualele condiții. Esențial este ca acest volum să nu lipsească din bibliotecile de specialitate și din cele publice.

Prin aceste ultime pagini, originale și dense în date și informații privind cultura spirituală a poporului nostru, se definește perenitatea unei „opere împlinite” iar trucidătorului ei, etnograful Valeriu Butură, recunoașterea de a fi unul dintre cei mai de seamă specialiști ai culturii populare românești.

— CONSTANTIN CATRINA